

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מבוא לסובב הפיזי - 40102

תאריך עדכון אחרון 06-05-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: גאוגרפיה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 2024

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר אלמוג רם

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: ram.almog@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ב', 18:00 - 18:45

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

החברה האנושית תלויה ביכולתה של הסביבה הטבעית לספק את המשאבים הבסיסיים ביותר הנחוצים לקיומה, כגון אויר ומים נקיים. בעשורים האחרונים מתחוללים שינויים מרחיקי לכת על פני כדור הארץ, שמקורם בבעיות סביבתיות מעשה ידי אדם, ואלו מאיימים על המשך הקיום האנושי. בעיות אלו, כגון: שינויי אקלים קיצוניים, זיהום מערכות טבעיות, מחסור במזון ובמים, מהוות אתגרים מרכזיים העומדים על סדר היום העולמי. כדי להבין את מהות השינויים החלים בעת הזאת בסביבתנו ואלו צעדים ניתן לנקוט כדי להבטיח את המשך קיום האנושות, הכרח ראשית ללמוד כיצד התהוו המערכות הטבעיות הסובבות אותנו ואת יחסי הגומלין ביניהן. הקורס יפתח צוהר להבנת המורכבות הקיומית על פני כדור הארץ, ולדרכים בה תבחר כלל האנושות כדי להתמודד עם אתגרי העתיד בעולמנו המשתנה.

מטרות הקורס:

מטרת הקורס להתוודע אל התהליכים הטבעיים המעצבים את כדור הארץ, והאופן בו הפעילות האנושית משפיעה על סביבתה ואף מסכנת את קיומה. התלמידים יכירו את התשתית הפיזית של כדור הארץ והאופן בו מערכות אלו מצויות ביחסי גומלין משתנים עם הקיום האנושי. התלמידים יתוודעו אל מקצת מהאמצעים העומדים לרשות המחקר בתחומים שייסקרו, וכיצד ניתן לרתום אותם לטובת קבלת החלטות לתכנון וביצוע פעולות להבטחת המשך קיומה של האנושות על פני כדור הארץ.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- א. הסטודנטים ירכשו ידע בסיסי ביחס לאופן פעולתן של המערכות הטבעיות בטבע, תהליכי היווצרותן ויחסי הגומלין בניהן. מתוך כך, הסטודנטים ינתחו ברמה הבסיסית תהליכים טבעיים הסובבים אותנו ויצביעו על הפרעות במערכות אלו, בין אם כתוצאה מהשפעת האדם או לא..
- ב. הסטודנטים ינתחו באופן בסיסי בעיות סביבתיות מורכבות, תוך שילוב ידע ממספר דיסציפלינות שיילמדו במהלך הקורס, אלו יבואו לידי ביטוי בכתיבת עבודת הגמר, שבה כל סטודנט יבחר סוגיה סביבתית בארץ ובעולם, שאותה ינתח ביחס לגורמים המשפיעים עליה, וכן יצביע על הגישות השונות להתמודדות עם הסוגיה ואף יציע פתרונות אפשריים.

דרישות נוכחות (%) :
75%

שיטת ההוראה בקורס: הוראה פרונטלית; תרגול מבוסס קריאה נושאית מודרכת; סרטים נושאים; סיור שטח להדגמות; הדגמת עזרי מחקר באוניברסיטה ומחוצה לה.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- נושא 1: גיאוגרפיה פיזית - יסודות להבנת תהליכים מעצבי נוף פיזי;
- נושא 2: הצצה אל תוך כדור הארץ - גיאולוגיה בקצה המזלג;

- נושא 3: הקרקע - אדמה אדמתית;
 נושא 4: עיצוב הנוף על ידי המים;
 נושא 5: גיאומורפולוגיה נחלית;
 נושא 6: עיצוב הנוף ע"י קרחונים;
 נושא 7: הנוף המדברי - תהליכים איאוליים;
 נושא 8: נוף ותהליכים קארסטיים;
 נושא 9: תהליכים בסביבה החופית;
 נושא 10: סיכום ומבט להמשך: אתגרים בהתפתחות הקיומית בכדור הארץ: התחממות גלובלית, עליית מפלס פני הים, מדבור, בצורות ועוד;
 נושא 11: קונפליקטים סביבתיים בהדגמה על חקר מקרה עתיד ים המלח;
 נושא 12: הסביבה החופית;

חומר חובה לקריאה:

-

חומר לקריאה נוספת:

1. מזור, ע.; (1980); גיאולוגיה בפטיש ישראלי; האוניברסיטה הפתוחה.
2. בן רובין, פ.; מטאורולוגיה ואקלים.
3. זיו ב. ויאירי, י.; מבוא למטאורולוגיה: האוויר, עננים ומשקעים, מערכות מזג אוויר; יח' 4-1 (מהדורה שנייה); האוניברסיטה הפתוחה.
4. זיו ב. ויאירי, י.; מבוא למטאורולוגיה: האוויר, עננים ומשקעים, מערכות מזג אוויר; יח' 5-7 (מהדורה שנייה); האוניברסיטה הפתוחה.
5. פלכסר, ע. וע., ילין-דרור; (1995); כדור הארץ - חומרים, מבנה ותהליכים; כתר; ירושלים.
6. אלמגור, ג., וא. פרת; (2012); חוף הים התיכון של ישראל; המכון הגיאולוגי; דו"ח מספר 438. 'עמ' ירושלים; GSI/28/2012.
7. דיין, א., (1979), מטאורולוגיה סינופטית, הוצאת אקדמון.
8. גבירצמן, ג.; (1989); הגיאולוגיה והגיאומורפולוגיה של השרון ומדפו הים התיכוני; ספר השרון - בין ירקון לכרמל; דגני, ג., גרוסמן, ד., וא., שמואלי (עורכים), סדרת פרסומי "ארץ", משרד הביטחון.
9. טל, א. (2006), הסביבה בישראל, הקיבוץ המאוחד, תל אביב.
10. כץ, י. (2004), לעצור את הדחפור, אוניברסיטת בר אילן, רמת גן.
11. פז, ע. (2008), לעבדה ולשמרה-שמירת טבע בישראל, אריאל, ירושלים.
12. פירסט, ב. (2018), ירוקים זועקים- סיפורו של האקטיביזם הסביבתי בישראל, רסלינג, תל אביב.
13. פירסט, ב. (2008), פעולה מקומית-חשיבה גלובלית: על טבע המאבק של ארגון מחאה סביבתי-הדגמה על "גרינפיס" ישראל, פוליטיקה, גיליון 18, עמ' 27-55.
14. פירסט, ב. (2014), צמיחתה של תרבות ירוקה: מאבקים סביבתיים בישראל והשפעתם על המרחב, פרסום מס' 1/85, מחקרי פלורסהיימר, המכון ללימודים עירוניים ואזוריים, האוניברסיטה העברית בירושלים.
15. פירסט, ב., פורטמן, מ. (2018), "נגד מיקום בחצרי": מאפיינים, גורמים והתמודדות עם תופעת הנֶמְבֵּ" בישראל- הדגמה על תשתיות אנרגיה, אקולוגיה וסביבה, (2)9, עמ' 34-41.

מרכיבי הציון הסופי :

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 60 %
מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות
40 %

מידע נוסף / הערות:

הקורס נתמך על ידי תרגול שבועי המועבר על ידי מרצה הקורס (1 ש"ש) ובו מתקיימת חזרה על התכנים השבועיים. הנוכחות בתרגול חובה לכלל הסטודנטים בקורס ולא פחות מ- 75% מכל שעות הלימוד בקורס. מתחת לסף זה לא תתאפשר קבלת ציון לקורס בסיומו ויידרש להרשם אליו שוב.